

מטעמי תורת זילים

פרשת פינחס – מעשה צלפחד ובנותיו

התורה תיארה את מעשה בנות צלפחד שנאמר "ויתקרבנה בנות צלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה למשפחת מנשה בן יוסף ואילה שמות בנותיהן מחלה נעה וחקלה ומלכה ותרצה: ונתעמדנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים וכל העדה פתח אהל מועד לאמר: אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח כי בחטאו מת ובנים לא היו לו: למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן תנה לנו אחזה בתוך אחי אבינו: ויקרב משה את משפטן לפני ה': ויאמר ה' אל משה לאמר: בנות צלפחד דברתו נתן ותנו להם אחזת נחלה בתוך אחי אביהם והעברת את נחלת אביהן להן" (במדבר כו, א – ז).

בנות צלפחד הותרו להינשא לטוב בעיניהן בין השבטים אך ניתנה להן עצה טובה להינשא להגון להן במשפחתן שנאמר "זה הדבר אשר צוה ה' לבנות צלפחד לאמר לטוב בעיניהם תהיינה לנשים אך למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים" (במדבר לו, ו) (גמ' בבא בתרא דף קכ ע"א בשם שמואל, רש"י בגמ' בבא בתרא דף קיט ע"ב ד"ה שלא נישאו אלא להגון, 'אור החיים הקדוש' במדבר לו, ו). וכפי העצה שניתנה הן עשו ונישאו לבני דודיהן שנאמר "ויתקרבנה מחלה ותרצה וחקלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני דודיהן לנשים: ממשפחת בני מנשה בן יוסף היו לנשים ונתהי נחלתן על מטה משפחת אביהן" (במדבר לו, יא – יב).

יש להבין, מדוע בנות צלפחד קיבלו עצה להינשא דווקא לאנשים מתוך מטה שבטן ובני משפחתן, ולא לאנשים משבט אחר?

צלפחד קושש עצים בשבת ועשה מעשהו לשם שמים

לאחר חטא המרגלים נגזר על ישראל לא להיכנס לארץ ולהישאר במדבר עוד ארבעים שנה. וכשישראל ראו כך הם היו אומרים ששוב אין הם מחויבים במצוות (תוס' גמ' בבא בתרא דף קיט ע"ב ד"ה אפילו). והיה באותו הדור אדם אחד בשם צלפחד שהיה צדיק ובשל צדקותו גם יוחס אל אבותיו הצדיקים שנאמר "צלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה למשפחת מנשה בן יוסף" (במדבר כו, א) (הרמ"ד וואלי ספר במדבר פרק כו ד"ה ויתקרבנה בנות צלפחד). **צלפחד היה צדיק גמור** (נור הקודש' לר' יחיאל מיכל על בראשית רבה יא, ב ד"ה בירכו במו) **וכיון ששמע שהיו ישראל אומרים כי אינם חייבים עוד במצוות הוא החליט לעשות מעשה לשם שמים – לחלל שבת במזיד, וזה על מנת שיהרגו אותו בעוונו ואז יראו אחרים (תוס' גמ' בבא בתרא דף קיט ע"ב ד"ה אפילו) ויידעו את חומרת השבת שאפילו במלאכה קטנה מתחייבים מיתה** (יסמוכים לעד' למחבר 'שבט מוסר' פרשת פינחס ד"ה ויתקרבנה בנות צלפחד), **ויקחו ממנו מוסר** (מדרש אליהו' למחבר 'שבט מוסר' דרוש ב תיקון העולם דף יג ע"ב ד"ה ובענין מה ששאלנו) **ויזהרו בשמירת השבת** (יסמוכים לעד' למחבר 'שבט מוסר' פרשת פינחס ד"ה ויתקרבנה בנות צלפחד).

צלפחד הלך וקושש עצים ביום השבת שנאמר "ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת" (במדבר טו, לב) (גמ' שבת דף צו ע"ב בשם ר' עקיבא, זוהר פרשת שלח דף קנו ע"א ד"ה אמר רבי חייא דר"ה רבי יוסי אמר, זוהר פרשת קרח דף קעו ע"ב ד"ה צלפחד פליג על השבת, רבינו בחיי במדבר טו, לב ד"ה ועיד המדרש ויהיו בני ישראל, ספר הגלגלים' להארי"ז ז"ל פרק לה ד"ה ליקוטים רב המנוגט סבא, 'לקוטי השי"ס' לגורי הארי"ז ז"ל מסכת שבת ד"ה מעשה באדם אחד' מהארי"ז ז"ל, 'עמק המלך' לר' נפתלי הירץ שער יג פרק לה ד"ה וכן בענין המעשה, ידבש לפי' להחיד"א מערכת צ אות כה ערך צלפחד, 'קהלת יעקב' מערכת 'צ' ערך צלפחד, 'יסמוכים לעד' למחבר 'שבט מוסר' פרשת פינחס ד"ה ויתקרבנה בנות צלפחד) **ועבר בזה על מלאכת תולש או מלאכת מעמר (גמ' שבת דף צו ע"ב). **וגם אחרי שהתרו בו הוא המשיך לקושש עצים עד למוצאי השבת** (רבינו בחיי במדבר טו, לב ד"ה ועיד המדרש ויהיו בני ישראל, 'לקוטי ראובני' פרשת שלח דף ד"ה ויקריבו אותו המוצאים' בשם רבינו בחיי), **שאז לקחו אותו אל בית הסוהר** (ידבש לפי' להחיד"א מערכת צ אות כה ערך צלפחד עפ"י רבינו בחיי) **שנאמר "ויקריבו אותו המוצאים אותו מקושש עצים אל משה ואל אהרן ואל כל העדה: ויניחו אותו במשמר כי לא פרש מה יעשה לו" (במדבר טו, לג – לד).****

התורה העלימה את שמו של צלפחד במעשה המקושש כדי שלא יעלה על דעת השומעים שעשה כן במרד ובמעל ויציאו לעז על הצדיק הזה שנאמר "ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקושש עצים ביום השבת: ויקריבו אותו המוצאים אותו מקושש עצים אל משה ואל אהרן ואל כל העדה" (במדבר טו, לב). ואילו אחר כך במעשה בנותיו גילה הכתוב את שמו ואף ייחסו לשבח אבותיו שנאמר "ויתקרבנה בנות צלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה למשפחת מנשה בן יוסף ואילה שמות בנותיהן מחלה נעה וחקלה ומלכה ותרצה" (במדבר כו, א). **בנותיו הודיעו שאביהן מת בחטאו ולא שהחטיא אחרים כי כל כוונתו היה למסור נפש על קדושת שמו יתברך לזכות את הרבים כפי שאמרו "אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח כי בחטאו מת ובנים לא היו לו" (במדבר כו, א – ז). ועתה אין יותר מה לטעות ולחשוב שצלפחד עשה במרד ובמעל להכעיס חלילה, וגם התפרש למה העלים את שמו מעיקר מעשה המקושש (נור הקודש' לר' יחיאל מיכל בן עזריאל על 'בראשית רבה' יא, ב ד"ה בירכו במו).**

צלפחד נסקל בעבור חטאו ומיד התפרסמה בישראל קדושת השבת (נור הקודש' על 'בראשית רבה' יא, ב ד"ה בירכו במו). **ואף על פי כן המעשה נחשב לו כעוון** (יסמוכים לעד' למחבר 'שבט מוסר' פרשת פינחס ד"ה ויתקרבנה בנות צלפחד) **היות שעשה את הקודש לחול ואת השבת כמו ששת ימי השבוע. ולרמוז על כך הוא נקרא בפרשה בשם 'מקושש' ולא בשם ראוי יותר כמו 'מלקט עצים'. במעשיו צלפחד 'כפר' בשבת הנקראת "אות" שנאמר "אך את שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם" (שמות לא, י). לכן הרבה פעמים נאמרה התיבה "אות" בפרשת המקושש לרמוז על "אות" השבת וכפי שנאמר "ויקריבו אותו המוצאים אותו מקושש עצים אל משה ואל אהרן ואל כל העדה: ויניחו אותו במשמר כי לא פרש מה יעשה**

לו: ויאמר ה' אל משה מות יומת האיש רגום אתו באבנים כל העדה מחוץ למחנה: ויצאו אתו כל העדה אל מחוץ למחנה וירגמו אתו באבנים וימת כאשר צוה ה' את משה" (במדבר טו, לג – לו) (רבינו בחיי במדבר טו, לב ד"ה וע"ד המדרש ויהיו בני ישראל).

בנות צלפחד היו צדיקות ופעלו על מנת לתקן את חטא אביהן

צלפחד היו חמש בנות "מחלה נעה וְחַגְלָה וּמִלְכָּה וְתַרְצָה" (במדבר כז, א) והיו כולן חכמות וצדיקות (במדבר רבה' כא, יא) לכן זכו להיזכר של פעמים בתורה (ראה במדבר כו, לג, במדבר כז, א, במדבר לו, יא) (שפתי כהן על התורה' לתלמיד תלמידו של האר"י ז"ל פרשת פינחס ד"ה ואלה שמות בנותיו). וכיון שהיו שוות זו לזו במעלתן (יילקוט שמעוני יהושע רמז כז ד"ה תנא דבי רבי ישמעאל) שינה הכתוב לפעמים את סדר שמותיהן וכגון מה שנאמר במקום אחר "מחלה תרצה וְחַגְלָה וּמִלְכָּה וְנֹעָה" (במדבר לו, יא) (גמ' בבא בתרא דף קכ ע"א בשם תנא דבי רבי ישמעאל). בנות צלפחד עמדו בצדקתן מתחילתן ועד סופן (הרמ"ד וואלי במדבר פרק כז ד"ה ותקרבנה בנות צלפחד) והיו בעלות שם (האלשיך הקדוש' ספר במדבר פרק כז ד"ה יונה ראוי לשים לב) וזריזות כאנשים. לכן נאמר עליהן גם לשון זכר "זוה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לְבָנוֹת צֶלְפָּחַד לְאָמֵר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תְּהִינֶנָּה לְנָשִׁים אֲדָם לְמַשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיהֶם תְּהִינֶנָּה לְנָשִׁים" (במדבר לו, ו) (פירוש הרוקח' על התורה פרשת מסעי שער סוף ראש פרק לו, ו).

בכל אחת משמותיהן של הבנות היה את האות ה' שהיא האות המתייחסת לנשים. שהרי אות י' משם י"ה של הקב"ה ניתנה ב'איש' ואות ה' ניתנה ב'אשה'. וכך נקראו חמשת הבנות בשמות "מחלה נעה וְחַגְלָה וּמִלְכָּה וְתַרְצָה" (במדבר כז, א) להראות שהן היו שלמות בתקונן (האלשיך הקדוש' במדבר כז ד"ה יונה ראוי לשים לב) ועיי"ש). משום כך גם נוספה אות ה' בתיבה הראשונה שבפסוק "ותהיננה מחלה תרצה וְחַגְלָה וּמִלְכָּה וְנֹעָה בְּנוֹת צֶלְפָּחַד לְבָנֵי דָדֵיהֶן לְנָשִׁים" (במדבר לו, י – יא). וכן אות זו נמצאת גם בשמותיהן של חמשת האמהות שרה רבקה לאה בלהה זלפה (פירוש הרוקח' על התורה פרשת מסעי פרק לו, יא), ללמד כי בנות צלפחד היו צדיקות וחכמות כמו אותן האמהות. ונרמז עליהן בסופי התיבות של הפסוק הרומז על מעלתן "מי זאת הנשקפה כמו שחר צפה כלבנה ברה פחמה אַיִמָּה כַּנְדָּלוֹת" (שיר השירים ו, ט) (פירוש הרוקח' על התורה פרשת פנחס שער פתוחה פרק כו, לג ד"ה צלפחד) (להרחבה על האות ה' וכן לגבי רחל אמנו בעניין זה ראה מאמרינו לפרשת לך לך – שינוי השם לאברהם ושרה').

לבנות צלפחד היה צער גדול על מיתת אביהן. לכן כאשר הן עמדו לפני משה רבינו ואלעזר בן אהרן הכהן והנשיאים, הן אמרו בכאב גדול "אֲבֵינוּ מֵת בְּמִדְבָּר" (במדבר כז, א). והסימן לצערם הוא הטעם הנקרא 'זָרְקָא' שנמצא על התיבה "אֲבֵינוּ" ומאריך ומושך את אמירת התיבה בכדי ללמד על הצער וכאב הלב שהיה להן באותה האמירה (זוהר פרשת בלק דף רה ע"ב ד"ה פתח ההוא ינוקא). בנות צלפחד היו מתפללות ועושות למען אביהן, כפי שנרמז בשמותיהן 'מחלה' – שהיתה מתפללת על חטא אביה שה' ימחול לו. 'נעה' – שהיתה נעה ונדה על אביה. 'חגלה' – שהיתה חוגה ובאה בכל יום לבית המדרש לשמוע הלכה מפי משה עד ששמעה שדרש פרשת ייבום וקמה עם אחיותיה לדבר בעניינן. 'מלכה' – מלשון להימלך ולקבל עצה. 'תרצה' – שהתרצו כולן לבוא לבית המדרש (שפתי כהן על התורה' פרשת פינחס ד"ה ואלה שמות בנותיו). והבנות הללו אכן הצילו את אביהן והעלו אותו משבעה מדורי גהינום. כנגד זה השם 'צלפחד' נזכר בסך הכל בשבעה פסוקים בתורה – שלושה בפרשת פנחס וארבעה בפרשת מסעי (שפתי כהן על התורה' פרשת פינחס סוף ד"ה יעוד למה הביא משפטן' עפ"י תיקון הלע"ד).

בנות צלפחד ביקשו לרשת את נחלת אביהן ולהעמיד לו זרע

כאשר בנות צלפחד באו לבקש נחלה, הן אמרו "אֲבֵינוּ מֵת בְּמִדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעֲדִים עַל ה' בְּעֵדַת קָרַח כִּי בִּחְטָאוֹ מֵת וְגַבְרִים לֹא הָיוּ לוֹ" (במדבר כז, א), כלומר שלא היה חטאו בכדי להכעיס את קונו כמו עדת קרח אלא רק מת באותו החטא שעשה לכתחילה בכונה לשם שמים, וזה "בִּחְטָאוֹ מֵת" – כלומר מת בחטא שלו שהוא רצה לעשות כדי שילמדו ממנו עונש חילול שבת (יחוט של חסד' למחבר 'שבת מוסר' ר' אליהו הכהן פרשת פנחס ד"ה אבינו מת במדבר). ועל זה התקשה משה רבינו בדין צלפחד, כי לא ידע האם התכפר לצלפחד ויש לבנותיו חלק בארץ ישראל או שלא התכפר (זוהר פרשת שלח דף קנו ע"א ד"ה רבי יוסי אמר) ואז גם לא ייטלו בנותיו חלק בארץ (עפ"י 'נצוצי אורות' להחיד"א על זוהר פרשת שלח דף קנו ע"א אות ב). וכיון ששמע משה כי ה' אמר "כִּן בְּנוֹת צֶלְפָּחַד דְּבָרַת נָתַן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶם" (במדבר כז, ז), כלומר שה' יתברך הזכיר את שמו של "צֶלְפָּחַד" – הבין שהתכפר לו חובו (זוהר פרשת שלח דף קנו ע"א ד"ה רבי יוסי אמר. ראה ספר 'דבש לפי' להחיד"א מערכת צ אב כג ערך צלפחד).

בנות צלפחד ביקשו חלק ונחלה בארץ שנאמר "לָמָּה יִגְרַע שֵׁם אֲבֵינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶן תִּנְהַלְנוּ אֲחֵי אֲבֵינוּ" (במדבר כז, ד) וטענו שאם הן נחשבות כבנים היות שאין לאביהם בנים ממש אז הן יירשו אותו, ואם לא אז שתתייבם אמם (במדבר רבה' כא, יא). בנות צלפחד היו חכמות וידעו שהנחלה בארץ הוא מלשון 'נחל' להמשיך אל הבנים של האדם כי הבנים הם 'ציונות שפע', אך אם אין בנים אזי בדין הוא שיימשך אל הבנות שהן יהיו 'כלים' המקבלים ועל כל פנים ראויות לכך לפי שורשן – ועל ידי כן לא תאבד אותה הנחלה (הרמ"ד וואלי במדבר כז ד"ה ובנים לא היו לו). וה' הודה לדבריהן (במדבר רבה' כא, יב) ואמר כי יפה דיברו שנאמר "כִּן בְּנוֹת צֶלְפָּחַד דְּבָרַת נָתַן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶם וְהִעֲבַרְתָּ אֶת נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן" (במדבר כז, ז) (לפנח רזא' פרשת ויחי ד"ה לא כן אבם).

כאשר בנות צלפחד עמדו "לָפָנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים וְכָל הָעֵדָה" (במדבר כז, ב) הן ביקשו שיתפללו עליהם שיזכו גם הן לבנים על אף גילן המבוגר (שפתי כהן על התורה' פרשת פינחס ד"ה עוד אמרו וכן אין לו) שהיה למעלה מגיל ארבעים (יילקוט שמעוני' ספר יהושע רמז כז ד"ה תנא דבי רבי ישמעאל), וכפי שהן אמרו "לָמָּה יִגְרַע שֵׁם אֲבֵינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶן תִּנְהַלְנוּ אֲחֵי אֲבֵינוּ" (במדבר כז, ד), "כי אין לו בן תננה לנו" – כלומר שאם אבינו לא זכה לבן אז "תננה לנו" ממש. לכן גם ביקשו "אֲחֻזַּת" ולא 'אחוזת נחלה' כי כוונתן לבן שינחול את נחלתן, שהרי מה תועלת אם הן תיקחנה את נחלת אביהן ואין להן יורש. ולזה גם אמרו "לָמָּה יִגְרַע שֵׁם אֲבֵינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ" – כלומר צריכות אנו להקים שם אבינו מתוך משפחתנו, שהוא היה גדול המשפחה (שפתי כהן על התורה' פרשת פינחס ד"ה עוד אמרו וכן אין לו).

כל חמשת בנות צלפחד ילדו בדרך נס לאחר גיל ארבעים

בנות צלפחד היו חכמות ובעלות נחלה כזכרים, לכן ראשי אבות מטה מנשה חששו ששאר השבטים יקפצו להשיאן לבניהם ואז תיגרע נחלתן מנחלת אבות שבט מנשה ותיהפך לנחלת שבט אחר שנאמר "ויקרב ראושי האבות למשפחת בני גלעד בן מכיר בן מנשה ממשפחת בני יוסף וידברו לפני משה ולפני הנשאים ראשי אבות לבני ישראל: ויאמרו את אדני צנה ה' לתת את הארץ בנחלה בגורל לבני ישראל ואדני צנה בה' לתת את נחלת צלפחד אחינו לבנותינו: והיו לאחד מבני שבטי בני ישראל לנשים ונגרעה נחלתן מנחלת אבותינו ונוסף על נחלת המטה אשר תהינה להם ומגורל נחלתנו יגרע" (במדבר לו, א – ג) (צירור המור' פרשת מסעי ד"ה אח"כ ויקרבו ראשי האבות). ובעקבות כך ה' יתברך ציוה לכל ישראל "וכל בת ירשת נחלה ממשותות בני ישראל לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה למען יירשו בני ישראל איש נחלת אבותיו" (במדבר לו, ח) (אור החיים הקדוש' במדבר לו, ט. וראה גמי תענית דף ל ע"ב שאחר כך חכמים עמדו והתירו את זה).

אמנם לגבי בנות צלפחד הדין היה שונה והן הותרו להינשא לטוב בעיניהן מבין השבטים שנאמר "זה הדבר אשר צנה ה' לבנות צלפחד לאמר לטוב בעיניהם תהינה לנשים" (במדבר לו, ו), ורק ניתנה להן עצה טובה להינשא להגון להן וזה ממשפחתם שנאמר "אך למשפחת מטה אביהם תהינה לנשים" (במדבר לו, ו) (נמי' בבא בתרא דף קכ ע"א בשם שמואל, רש"י בבא בתרא דף קיט ע"ב ד"ה שלא נישאו אלא להגון, אור החיים הקדוש' במדבר לו, ו). **וכך בנות צלפחד עשו ונישאו דווקא לבני דודיהן וכפי שהצטוו כל שאר ישראל שנאמר "כאשר צנה ה' את משה בן עמרם לבנות צלפחד: ותהינה מנחלה תרצה ונחלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני דודיהן לנשים: ממשפחת בני מנשה בן יוסף היו לנשים ותהי נחלתן על מטה משפחת אביהן" (במדבר לו, יב) (אור החיים הקדוש' במדבר לו, ט). **והרמז לכך כי התיבות "לבני דודיהן" עם הכולל יוצא בגמטריא התיבות 'זה ההגון להן' (פירוש הרוקח' על התורה פרשת מסעי פרק לו, יא ד"ה ותהינה עפ"י תיקון הנלע"ד. וראה 'בעל הטורים' במדבר לו, יא).****

בנות צלפחד לא נישאו במשך שנים רבות כי היו צדיקות ורצו להתחתן (במדבר רבה' כא, יא) רק לטובים (פירוש הרוקח' על התורה פרשת מסעי לו, ו) והגונים להן (במדבר רבה' כא, יא, רש"י בבא בתרא דף קיט ע"ב לא נישאת פחותה מארבעים, ילקוט שמעוני' ספר יהושע רמז כז ד"ה תנא דבי רבי ישמעאל). **לכן כאשר כבר נישאו, אפילו הקטנה שבהן לא היתה פחות מגיל ארבעים (ילקוט שמעוני' ספר יהושע רמז כז ד"ה תנא דבי רבי ישמעאל) והראיה לכך, שהרי מעשה המקושש עם אביהן היה בתחילת ארבעים שנות נדודיהם של ישראל במדבר, ואילו מעשה נישואיהן של בנות צלפחד היה רק בסוף ארבעים שנה (תוס' גמי' בבא בתרא דף קיט ע"ב ד"ה אפילו קטנה שבהן). ומתוך שהיו צדיקות סמכו שיעשה להן נס והן ילדו בגיל מאוחר (רש"י בבא בתרא דף קיט ע"ב לא נישאת פחותה מארבעים) **אף שבדרך הטבע אשה הנישאת אחרי גיל ארבעים כבר לא יולדת. ואכן כך היה, שנעשה להן נס (ילקוט שמעוני' ספר יהושע רמז כז ד"ה תנא דבי רבי ישמעאל) והן כולן התעברו וילדו אנשים חסידים וחכמים (ספר הגלגולים' להרמ"ע מפאנו מערכת מאות פא ד"ה מחלה נעה).****

בנות צלפחד התכוונו להשיב בגלגול את נשמת אביהן בתוך בניהן

הטעם שהוצע לבנות צלפחד להתחתן דווקא עם "משפחת מטה אביהם" (במדבר לו, ו), היה משום שבנות צלפחד רצו להחזיר את נשמת אביהן בבניהן, וכשהיא תחזור לעולם הזה אביהן יתוקן (שפתי כהן על התורה' לתלמיד תלמידו של האר"י ז"ל פרשת מסעי ד"ה ותהינה מחלה נועה). **וכדי לקרב את גלגול אביהן כך שיבוא במשפחתן ולא תתגלגל נשמתו במקום רחוק אמר להם ה' יתברך שיינשאו למשפחת אביהן, כלומר לא רק שיינשאו לאנשים באותו השבט אלא גם באותו השבט יינשאו למשפחה הקרובה ביותר שנאמר "זה הדבר אשר צנה ה' לבנות צלפחד לאמר לטוב בעיניהם תהינה לנשים אך למשפחת מטה אביהם תהינה לנשים" (במדבר לו, ו) (שפתי כהן על התורה פרשת מסעי ד"ה לטוב בעיניהם).**

ועל דבר זה הצטוו אז כל ישראל, שאם תהיה ירושה לבנות אז אותן הבנות תדבקנה איש בנחלת מטהו (אור החיים הקדוש' במדבר לו, ט) שנאמר "ולא תסב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה כי איש בנחלת מטה אבותיו ידבקו בני ישראל: וכל בת ירשת נחלה ממשותות בני ישראל לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה למען יירשו בני ישראל איש נחלת אבותיו: ולא תסב נחלה ממטה למטה אחר כי איש בנחלתו ידבקו משותות בני ישראל" (במדבר לו, ו – ט) (שפתי כהן על התורה' פרשת מסעי ד"ה לטוב בעיניהם), ציווי "ולא תסב נחלה" הראשון בפסוקים רומז שיבחרו בתוך המטה שלהן את המשפחה היותר קרובה כגון בני דודים שהם יותר קרובים מבני בניהם של הדודים. והציווי "ולא תסב נחלה" השני בפסוקים רומז שלא יינשאו ממטה למטה אחר. **והכל במטרה להביא שוב את נשמת הנפטר במשפחה הקרובה יותר אליו. ועל זה הדרך גם נאמר בציווי הראשון "איש בנחלת מטה אבותיו ידבקו" ואילו בציווי השני נאמר "איש בנחלתו ידבקו משותות בני ישראל" (שפתי כהן על התורה' פרשת מסעי ד"ה מצאתי כתוב כשכא המת).**

ולפי זה מובן גם מה שהצטוו "ואל בני ישראל תדבר לאמר איש כי ימות ויבן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו: ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאחיו: ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לאחי אביו: ואם אין אחים לאביו ונתתם את נחלתו לשאריו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אתה והיתה לבני ישראל לחקת משפט כאשר צנה ה' את משה" (במדבר לו, ח – יא), כלומר שעל הבת היורשת נאמר "והעברתם את נחלתו" ולא נאמר לשון "וניתתם את נחלתו" כפי שנאמר על האחים ושאר קרובים, כי זה רומז על עיבור נשמת אביה המתגלגל בה שהיא מיוצאי חלציו וקרובה אליו יותר, ועל ידי זה בן בתו של האב המת יורש אותו ממש. והרמז בלשון "והעברתם" הוא שנשמת אביה הוא **כעובר ממקום למקום. ועוד הצטוו שתינשא למשפחתו של המת, כי כל מה שהוא קרוב אליו יותר יש למת יותר נחת רוח (שפתי כהן על התורה' פרשת פינחס ד"ה ואמר העברתם ולא אמר).**

בנות צלפחד עמדו במקום זכרים לנחלה ופגו בהבאת נשמת אביהם. וזה נרמז בפסוק "והתהינה מנחלה תרצה ונחלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני דודיהן לנשים" (במדבר לו, יא), כאשר נסמכו התיבות "בנות צלפחד לבני" – לרמז שהבנות נעשו כבנים אשר דרכם הוא להביא את נשמת אביהם. לכן גם שם "צלפחד" נזכר שתי פעמים במעשה בנות צלפחד המתחיל בפסוק "ויתקרבנה בנות צלפחד" (במדבר לו, א) שבפרשת פינחס, ועוד ארבע פעמים במעשה עם בנות צלפחד המתחיל בפסוק "ויקרב ראושי האבות" (במדבר לו, א) שבפרשת מסעי – ובסך

הכל שש פעמים כנגד צלפחד עצמו וחמשת בנותיו אשר כל אחת מהן התכוונה להביאו מחדש לעולם, כדי שיהיה לו קיום ובנים (ישפתי)

כהן על התורה פרשת מסעי ד"ה ותהינה מחלה נועה) (להרחבה בעניין הכוונה של האיש והאשה ראה מאמרינו לפרשת צו – 'ההרת המחשבה').

חמשת בנותיו של צלפחד פונו שיהיה בנם הנולד להן עתה צדיק כמו יוסף הצדיק, והן גם לימדו את "בני דדיהן" שנישאו להן לכוון כך. לכן על אף שכבר נזכר בפסוק הראשון שבנות צלפחד נישאו "לבני דדיהן" חזר הפסוק הבא והזכיר שוב את שייכות בעליהן ל"בני מנשה בן יוסף" בכדי להזכיר את שמו של יוסף הצדיק, כפי שנאמר "ותהינה מחלה נועה והגלה ומלכה נועה בנות צלפחד לבני דדיהן לנשים: ממשפחות בני מנשה בן יוסף היו לנשים ותהי נחלתן על מטה משפחת אביהן" (במדבר לו, יא). ומשום שעיקר הכוונה בהבאת הוולד תלויה באשה לכן נאמר בפסוקים פעמיים את התיבה "לנשים" (ישפתי כהן על התורה פרשת מסעי ד"ה ממשפחות בני מנשה בן יוסף)

מטעם זה הסתיים חומש במדבר דווקא בעניין בנות צלפחד, כדי לומר שכל אלו שמתו במדבר ובמסה וכן הערב רב שמתו בתבערה ועל ידי הנחשים השרפים – כולם נתקנו על ידי בניהם שהם "בונים" את האבות. שהרי אם בנות צלפחד הנקבות הביאו את אביהן בסוד העיבור שנאמר "והעברת את נחלת אביהן להן" (במדבר כז, יז) אז כל שכן שהבנים מביאים. ואלו הן הפסוקים האחרונים בחומש במדבר "ותהינה מחלה תרצה והגלה ומלכה נועה בנות צלפחד לבני דדיהן לנשים: ממשפחות בני מנשה בן יוסף היו לנשים ותהי נחלתן על מטה משפחת אביהן: אלה המצות והמשפטים אשר צוה ה' ביד משה אל בני ישראל בערבת מואב על ירךן וירחו" (במדבר לו, יא – יג), "בערבת מואב" – לרמוז שהבנים ערבים על האבות, "על ירךן" – על ידי נר' זה הבנים שהם נר לאבות, "ירחו" – שעל ידיהם יבוא לאבות 'הריח' ותנוח (נפש ורוחם) (ישפתי כהן על התורה פרשת מסעי ד"ה ונתתם ספר חומש).

צלפחד התגלגל בחסיד אחד ותיקן לגמרי את חטא חילול השבת

נשמת צלפחד בן חפר חזרה שוב לעולם הזה כעבור שנים רבות, על מנת לעמוד בנסיון ולהיתקן לגמרי ממעשה חילול השבת של קישוש העצים (ילקוט ראובני פרשת שלח לך ד"ה 'מעשה בחסיד' בשם עמק המלך). וכך היה מעשה בחסיד אחד (גמי שבת דף קג ע"א ע"ב) הוא רבי יהודה בר אלעאי (ילקוטי השי"ס לגורי האר"י ז"ל מסכת שבת ד"ה מעשה באדם. ראה גמי בבא קמא דף קג ע"ב) שהיה בו גלגול של צלפחד הצדיק (ילקוטי השי"ס מסכת שבת ד"ה מעשה באדם מהאר"י ז"ל, 'ספר הגלגולים' לאר"י ז"ל פרק לה ד"ה ליקוטים רב המנונא סבא, 'עמק המלך' שער יג פרק לה ד"ה וכשגבר על היצר, 'מדרש תלפיות' למחבר 'שבט מוסרי' בענף גלגולים אות יוד ד"ה יהודה בן עלאי) ופעם אחת נפרצה לו פרצה בגדר שבשדהו ורצה לגזור את הפתח שנפרץ. אך אז הוא נזכר שיום שבת היה אותו היום ונמנע אותו החסיד ולא לגדרה (גמי שבת דף קג ע"א ע"ב) באותה השבת. ואפילו לאחר השבת לא גדרה כדי שלא ליהנות מהמחשבה של חילול שבת. ועל אף שהרהור מותר בשבת אך מכל מקום יש מדת חסידות שיקראוהו כל אדם בשבת כאילו מלאכתו עשויה (מגלה צפונות' חלק ג פרשת פנחס ד"ה 'אמנם לבי בשם השלי"ה הקדוש).

החסיד היה גלגולו של צלפחד שקושש עצים בשבת, לכן עתה נשמר מאוד לתקן את קלקולו (מגלה צפונות' למחבר 'שבט מוסרי' חלק ג פרשת פנחס ד"ה 'אמנם לבא לביאורו) ולעמוד בנסיון. ולאחר שהוא התגבר על יצרו ושמר את השבת (עמק המלך' לרי נפתלי הירץ שער יג פרק לה ד"ה וכשגבר על היצר הרע, 'ילקוט ראובני' פרשת שלח לך ד"ה 'מעשה בחסיד אחד' בשם עמק המלך, 'דבש לפני להחיד' מערכת צ אות כד ערך 'צלפחד' בשם ילקוט ראובני) נעשה לו נס וגדל לו באותה השדה אילן צלף (גמי שבת דף קג ע"א ע"ב) שיש בו הרבה חלקי מאכל (עפ"י רש"י גמי שבת דף קג ע"א ע"ב צלף), והיה לחסיד ולמשפחתו פרנסה ממנו (גמי שבת דף קג ע"א ע"ב). וכך על מה שבגלגול הקודם צלפחד מת מחמת שחילל שבת, הרי שעתה בגלגול החסיד השפּת החייתה אותו, כי הוא היה עני ואדם עני חשוב כמת ועל ידי אילן הצלף שגדל לו בזכות שמירת השבת נעשה לו פרנסה (ראה גמי נדרים דף סד ע"א) (עמק המלך' לרי נפתלי הירץ שער יג פרק לה ד"ה וכשגבר על היצר הרע. ובמעט שינוי הובא גם ב'ילקוט ראובני' פרשת שלח לך ד"ה 'מעשה בחסיד אחד' בשם עמק המלך, וב'דבש לפני להחיד' מערכת צ אות כד ערך 'צלפחד' בשם ילקוט ראובני).

הצלף שגדל לאותו חסיד רמז על גלגולו, לפי ש'צלף חד' הוא אותיות 'צלפחד' (ילקוטי השי"ס לגורי האר"י ז"ל מסכת שבת ד"ה מעשה באדם אחד, 'עמק המלך' לרב נפתלי הירץ שער יג פרק לה ד"ה וכשגבר על היצר הרע, 'ילקוט ראובני' פרשת שלח לך ד"ה 'מעשה בחסיד אחד' בשם עמק המלך, 'דבש לפני להחיד' מערכת צ אות כד ערך 'צלפחד' בשם ילקוט ראובני). וצלפחד היה צריך לתקן את חילול השבת, כי אפילו אם אדם יתגלגל שוב לעולם הזה ויעשה את כל המצוות שבעולם אך לא יתקן את החטא שעשה או לא יקיים את המצוה שפגם בה – הרי שיחויב להתגלגל שוב ושוב עד שיתקן את המעוות שנאמר "והשיב את הגזלה אשר גזל" (ויקרא ה, כג), ובלא זה לא יהיה לו כפרה עולמית. לכן הוצרך צלפחד לבוא שוב לנסיון של חילול שבת על מנת לתקן (עמק המלך' לרי נפתלי הירץ שער יג פרק לה ד"ה וכשגבר על היצר הרע, 'ילקוט ראובני' פרשת שלח לך ד"ה 'מעשה בחסיד אחד' בשם עמק המלך) מה שקלקל קודם, ולהפוך את 'הזדונות' ל'זכויות' בתשובה מעולה (ילקוטי השי"ס לגורי האר"י ז"ל מסכת שבת ד"ה מעשה באדם אחד).

צלפחד התגלגל ונתקן באותו חסיד שעלה לו צלף (ספר הגלגולים' להרמ"ע מפאנו מערכת צ אות כד 'צלפחד', 'וימהר אברהם' לרי אברהם פאלאגי מערכת הצ"י אות ק) בזכות התפילות של בנותיו "מחלה נועה והגלה ומלכה נועה בנות צלפחד" (במדבר כז, יא) שהשתדלו לכפרתו. ונרמו הדבר בפסוק "ותקרבנה בנות צלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה למשפחות מנשה בן יוסף ואלה שמות בנותיו מחלה נועה והגלה ומלכה נועה ותרצה" (במדבר כז, יא), שבתחילה נזכר שמו "צלפחד" המורה על תיקון חטאו על ידי שיתגלגל במעשה החסיד עם 'הצלף', ורק אחר כך נאמר "ואלה שמות בנותיו" ללמד שתפילות בנותיו יגרום לו לבוא לידי אותו התיקון. וכן נרמו התיקון על ידי בנותיו בשמותיהן כמו "מחלה" שביקשה מחילה לאביה ו"נועה" שנעה ונדה על אביה, שכולן נקראו כך מחמת מה שעשו למען אביהן (מגלה צפונות' חלק ג למחבר 'שבט מוסרי' פרשת פנחס ד"ה 'אמנם לבא לביאורו). ה' יראנו נפלאות מתורתו, אמן.

<p>העלון גם להצלת יהודית בת ורדה רוזיטה הייני וכל בני משפחתה</p>	<p>העלון גם לרמיסת תוליה אסתר בת אילנור הייני (לכתוב משפחת מזרחי)</p>	<p>הפנת העלון גם לרמיסתם של יעיל בת שירה אושרת הייני יונתן בן שירה אושרת הייני אליהו בן שירה אושרת הייני</p>	<p>הלימוד גם לעילוי נשמות: סלמן בן מרים ז"ל נפטר כ"ט בתמוז תשמ"ג ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון גם לרמיסתם של מרים בת רבקה הייני אורד יוסים שנתת יחייבי</p>	<p>העלון גם לעילוי נשמות: עמירם בן אסתר ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון גם לעילוי נשמות: רחל בת גרשון ז"ל ושרה ז"ל אשת דוד דוד בן ישי ז"ל חיים בן לייב ז"ל מרים בת שמואל ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.</p>
<p>הפנת העלון השבוע לזווג הנון בקוב של יודי נפשו של מחבר העלון שמואל בן אולנה הייני שיה יחברו יזכר אותו לסיקום בקירוב בית סמוך בישראל בוסת תמיכתו וזרועות תחפצת העלון וזכיר הרבים</p>	<p>העלון גם לרמיסתם של איליהו בן גוקבר הייני</p>	<p>העלון גם לרמיסתם של ציונה שורשנה בת חנה צמחון הייני</p>	<p>ניתן לתרום ולהקדיש את העלון לרפואה או לעילוי נשמות בטל' וכן ניתן לשלוח הערות/הארות ולקבל את העלון במייל tora.haim@gmail.com</p>	<p>העלון גם לעילוי נשמות: אליהו בן ג'ינט ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון גם לעילוי נשמות: מאיר בן משה ז"ל יונה בן שמואל ז"ל ברטה בתיה בת מאיר ז"ל, חיים בן לייב ז"ל, מרים בת שמואל ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>העלון גם לעילוי נשמות: רחל בת גרשון ז"ל ושרה ז"ל אשת דוד דוד בן ישי ז"ל חיים בן לייב ז"ל מרים בת שמואל ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.</p>